

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะครูอาจารย์ที่ปฏิบัติงานด้านการสอน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นบุคคลากรที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะจัดให้มีการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังที่ สุรชาติ สังข์รุ่ง (2530) ได้เสนอแนวคิดในอาชีพครูว่า เป็นงานสร้างคนสร้างชาติ ครูจึงต้องเป็นมันสมองของประเทศ บุคคลที่จะมาเป็นครูจึงควรเป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นครู จึงจะมั่นใจได้ว่าอนาคตของชาติจะพัฒนาก้าวหน้า

อาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครู เป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการผลิตบุคลากรทางพลศึกษาที่จะไปเป็นผู้นำทางพลศึกษาในอนาคต ซึ่งการพลศึกษาเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการเจริญงอกงามและมีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยอาศัยกิจกรรมพลศึกษาที่ได้เลือกเฟ้นแล้ว เป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2527) เช่นเดียวกับ ส้าอาจ พวงบุตร (2525) ที่เน้นถึงคุณค่าของการพลศึกษาว่ามีบทบาทในการสร้างคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขราบรื่น และช่วยแก้ไข้ปัญหาของประเทศได้ และพญุงศักดิ์ สนเทศ (2529) ได้สรุปจุดมุ่งหมายสูงสุดของการพลศึกษาว่าต้องการให้ผู้รับการพลศึกษาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพในพฤติกรรมการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาอันเอง ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงนับได้ว่า อาจารย์หรือผู้สอนวิชาพลศึกษาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอนพลศึกษา และการพัฒนาวิชาชีพพลศึกษาเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันผลิตครู จึงจำเป็นต้องศึกษาความพึงพอใจ ปัญหาหรือสาเหตุของความต้องการของอาจารย์พลศึกษาในแต่ละสถาบัน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นทัศนคติที่เกิดจากประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งได้ทำงานหรือพัฒนาขึ้นโดยผ่านกระบวนการ

เรียนรู้และการรับรู้ (Randolph, 1985) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน จะมีความพึงพอใจ ย่อมขึ้นอยู่กับ เรื่องของความรู้สึกหรือทัศนคติในทางที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่ทำอยู่ ความรู้สึกที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอันเป็นผลมาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ใน การปฏิบัติงาน เช่น ลักษณะของงาน สภาพการปฏิบัติงาน ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า ฯลฯ ซึ่งจะทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ เป็นอย่างดี

ฉะนั้น ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะมีมากหรือน้อยก็ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจทั้งหลาย ที่ทำให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานจึงเป็น เกณฑ์อย่างหนึ่ง ที่จะ เป็น เครื่องวัดประสิทธิภาพของหน่วยงานได้ และยัง สามารถใช้ เป็น เครื่องวัดความสำเร็จในชีวิตมนุษย์ได้ด้วย ดังนั้น ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าอาจารย์พลศึกษาใน สถาบันผลิตครูมีความพึงพอใจในระดับน้อยหรือไม่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแล้ว ก็ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อหน่วยงานนั้น ๆ ในทางกลับกันถ้าอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานก็ย่อมจะทำให้งานนั้นบรรลุผลตาม เป้าหมายที่วางไว้

อย่างไรก็ตาม สถาบันผลิตครูทางพลศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน มี 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ วิทยาลัยพลศึกษามีจำนวน 17 สถาบัน วิทยาลัยครูมีจำนวน 36 สถาบัน และมหาวิทยาลัย ของรัฐมีจำนวน 9 สถาบัน ซึ่งมีอาจารย์พลศึกษาประมาณ 1,000 คน อีกทั้งมีบุคลากร สิ่ง อำนวยความสะดวก แหล่งที่ตั้ง ภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน แต่เป้าหมายหลักของทั้ง 3 กลุ่มนั้น เหมือนกัน นั่นคือ ต้องการที่จะผลิตครู-อาจารย์ทางพลศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นนักพลศึกษาที่ดี สามารถนำความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางพลศึกษาไปถ่ายทอดหรือใช้ประโยชน์ให้ เกิดกับสังคมได้ เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและ เปรียบเทียบ ความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครูทั้งสามกลุ่ม เพื่อ เป็นแนวทางให้ผู้บริหารและ ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องของแต่ละสถาบันได้รับรู้ถึงระดับของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ พลศึกษาในสังกัดของตนและนำความรู้ ความเข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ มาพิจารณาหาวิธีการ และ เทคนิคในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้หมดไป เพื่อให้การปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาใน สถาบันผลิตครู เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครู
2. เพื่อ เปรียบ เทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครูระหว่างวิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัย

สมมติฐานของการวิจัย

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครูแตกต่างกัน

ขอบ เขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งจะศึกษา เฉพาะความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครู
2. การวิจัยครั้งนี้ จะทำการวิจัยจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบตามแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ เฟรดเดอริก เฮอริชเบอร์ก (Frederick Herzberg) โดยปรับให้ครอบคลุมกับอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครู ซึ่งจำแนกความพึงพอใจได้เป็น 9 ด้านดังนี้
 - 2.1 ลักษณะของงาน
 - 2.2 สภาพการปฏิบัติงาน
 - 2.3 ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า
 - 2.4 เงิน เดือนและผลประโยชน์ เกื้อกูล
 - 2.5 ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารและ เพื่อนร่วมงาน
 - 2.6 การได้รับการยอมรับนับถือและรู้สึกประสบผลสำเร็จ
 - 2.7 นโยบายและการบริหาร
 - 2.8 การบังคับบัญชาและความ เชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร
 - 2.9 สถานภาพทางสังคม

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เครื่องมือวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามแนวทฤษฎีของ เฟรด เฮอร์ค เซอร์ช เบอร์ก (Frederick Herzberg) มีความเที่ยงเท่ากับ 0.95 และความตรงจากการให้ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบมีความ เชื่อถือได้
2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นข้อมูลที่ตอบสนอง ความจริงที่ เชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความ เข้าใจที่ตรงกันในความหมายของคำและข้อความ เฉพาะที่ใช้ในการ วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้คำนิยามศัพท์ เฉพาะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของอาจารย์ พดศึกษาในสถาบันผลิตครูเป็นรายบุคคล ที่มีต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจหรือ กระตุ้นให้เกิดกำลังใจและ เต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อาจารย์พดศึกษา หมายถึง อาจารย์ประจำในสถาบันที่มีการผลิตบุคลากรทางพดศึกษา มีหน้าที่สอนนิสิต นักศึกษา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทางพดศึกษา ประกอบด้วย 3 สถาบัน ได้แก่ วิทยาลัยพดศึกษา วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย

ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่บริหารบุคลากรตามสายการบังคับบัญชา ในวิทยาลัยพดศึกษา วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพดศึกษาและหัวหน้าภาควิชาพดศึกษา

วิทยาลัยพดศึกษา หมายถึง สถานศึกษาสังกัดกรมพดศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 17 สถาบัน ได้แก่ วิทยาลัยพดศึกษากรุงเทพ วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัด เชียงใหม่ วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดมหาสารคาม วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดยะลา วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัด อุตรธานี วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดชลบุรี วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดอ่างทอง วิทยาลัยพดศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดชุมพร วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดสุโขทัย วิทยาลัย พดศึกษาจังหวัดกระบี่ วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดลำปาง วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดชัยภูมิ วิทยาลัยพดศึกษาจังหวัดตรัง และวิทยาลัยพดศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์

วิทยาลัยครู หมายถึง สถานศึกษาสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 36 สถาบัน ได้แก่ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูพิษณุโลก วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูอุดรธานี วิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการฯ วิทยาลัยครูรำไพพรรณี วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูสวนดุสิต และวิทยาลัยครูสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัย หมายถึง สถานศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐที่ผลิตอาจารย์ทางด้านพลศึกษา ประกอบด้วย 9 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร, สงขลา และมหาสารคาม)

ลักษณะของงาน หมายถึง องค์ประกอบของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นลักษณะโดยทั่ว ๆ ไป ได้แก่ ความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความพอดี ความยากง่าย ความน่าสนใจ ตลอดจนความท้าทายให้อยากทำ

สภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง องค์ประกอบของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นสภาพการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องช่วยในการปฏิบัติงานให้มีความคล่องตัว ได้แก่ สภาพของทีมงาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สถานที่และอุปกรณ์การสอน ตลอดจนความมีอิสระในการปฏิบัติงาน

ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า หมายถึง องค์ประกอบของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นความรู้สึกมั่นคงใจในการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ โอกาสที่จะได้พัฒนาความรู้ความสามารถ ได้แก่ การประชุม อบรมสัมมนาทางวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น

เงินเดือนและผลประโยชน์ ก่อเกิด หมายถึง องค์ประกอบของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เงินเดือนที่ได้รับประจำ เงินสวัสดิการของหน่วยงานรวมถึงค่าตอบแทนต่าง ๆ

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน หมายถึง องค์ประกอบของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้บริหารและอาจารย์กับอาจารย์ในสถาบันผลิตครูของแต่ละสถาบัน

การได้รับการยอมรับนับถือและรู้สึกประสบผลสำเร็จ หมายถึง องค์ประกอบของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การได้รับการยกย่องนับถือหรือยอมรับในความรู้ ความสามารถ ทั้งขณะปฏิบัติงาน และหลังจากปฏิบัติงานสำเร็จทำให้เกิดความพอใจในความสำเร็จของตน

นโยบายและการบริหาร หมายถึง องค์ประกอบของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การมีส่วนร่วม เสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็นในกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงาน ความพอใจในกฎระเบียบและนโยบายของทางราชการและของหน่วยงาน

การบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร หมายถึง องค์ประกอบของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความศรัทธาและการยอมรับนับถือ เพราะเห็นว่าผู้บริหารประพฤติตนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป มีเหตุผล มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน

สถานภาพทางสังคม หมายถึง องค์ประกอบของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เกียรติหรือศักดิ์ศรีของการเป็นอาจารย์ในสถาบันผลิตครู ความคุ้นเคยกับชุมชน ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ตลอดจนการยอมรับนับถือจากคณาจารย์และบุคคลทั่วไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครู
2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในสถาบันผลิตครู ตลอดจนให้ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการปรับปรุงส่งเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ให้ดีขึ้น
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาอาจารย์พลศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย